УДК 378.14.796.01

В. В. ТКАЧЕНКО
кандидат педагогічних наук
Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького

РОЛЬ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВАХ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО РОБОТИ В ДИТЯЧИХ ОЗДОРОВЧИХ ТАБОРАХ

У статті викладено основні педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх фахівців до використання здоров'язбережувальних технологій. Вказано роль та місце здоров'язбережувальних технологій у системі підготовки майбутніх фахівців під час роботи в дитячих оздоровчих таборах. Розкрито основний зміст словосполучення "педагогічні умови", подано класифікацію педагогічних умов з огляду на сукупність взаємозалежних елементів освітнього середовища. Окреслено умови фахової підготовки майбутнього фахівця. Визначено сутність професійно-педагогічної підготовки майбутнього фахівця до здоров'язбережувальної професійної діяльності (цілісний педагогічний процес, що передбачає здобуття студентами необхідних знань у галузі фізичного й психічного розвитку дітей, здорового способу життя та здоров'язбереження, методики організації фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової й здоров'язбережувальної діяльності, формування на цій основі комплексу вмінь і навичок, що сприяють ефективній реалізації майбутніми фахівцями функцій здоров'язбережувальної професійної діяльності).

Ключові слова: *педагогічні умови, фізична культура, фахівець, підготовка, технології, підходи, методика.*

Гуманістична парадигма освіти окреслює нові вимоги до сучасного фахівця, який повинен сформувати у своїх учнів суб'єктно-особистісне, ціннісне ставлення до предмета як до засобу збереження та зміцнення здоров'я. Майбутній фахівець має володіти потужним комплексом особистісних якостей, що доповнюють уміння навчати фізичних вправ через формування внутрішньої позиції впевненості в потребі здорового способу життя.

Мета статті – обґрунтувати доцільність використання здоров'язбережувальних технологій та їх роль у педагогічних умовах підготовки майбутніх фахівців до роботи в дитячих оздоровчих таборах.

Отже, педагогічні умови, у яких буде зростати майбутній фахівець, є невід'ємною складовою здоров'язбережувальної технології.

Нашою метою передбачено теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку педагогічних умов, які сприяють ефективній підготовці майбутніх фахівців до використання здоров'язбережувальних технологій у дитячих оздоровчих таборах. Логіка викладу матеріалу спонукає до з'ясування поглядів учених на сутність поняття "педагогічні умови".

Педагогічні умови також кваліфікують як особливості організації навчально-виховного процесу у вищому освітньому закладі, що детермінують результати виховання, освіти й розвитку особистості студента, об'єктивно вможливлюють їх досягнення [3]. Крім того, педагогічні умови

© Ткаченко В. В., 2017

трактують як одну із сторін закономірностей певного (виховного, навчального) процесу [5].

Згідно з міркуваннями Р. Хмелюк, педагогічні умови – це певні обставини навчально-виховного середовища, що створює педагог-дослідник, за яких можливий той чи той його ефективний вплив на аналізований процес і результат [10, с. 92]. Г. Голубова тлумачить педагогічні умови як особливості організації навчально-виховного процесу, що детермінують результати виховання, освіти й розвитку особистості, об'єктивно вможливлюють їх дослідження. На думку науковця, це такі особливості організації навчально-виховного процесу, які сприяють цілісності навчання й виховання майбутніх фахівців, усебічному гармонійному розвиткові особистості студентів, створюють оптимальні можливості для виявлення та розвитку педагогічних умінь і навичок [1]. Цитоване визначення, на наш погляд, найбільш точно характеризує сутність цього поняття.

Автори "Нового тлумачного словника української мови" характеризують умови як сукупність положень, що покладені в основу чого-небудь, як необхідну обставину, що робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь [8]. У "Словнику-довіднику з професійної педагогіки" зазначено, що педагогічні умови – це обставини, від яких залежить та за яких відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості, групи людей [9].

Досліджуючи сутність педагогічних умов, Л. Максимчук убачає в них сукупність взаємозалежних елементів освітнього середовища – чинників, що окреслюють й усвідомлюють учасники педагогічної взаємодії. Педагогічні умови реалізуються в навчально-виховному процесі ВНЗ, вони спонукають викладачів і студентів до активізації власної діяльності для оптимізації професіогенезу майбутніх фахівців та спричинюють підвищення ефективності процесу професійної підготовки людей [6].

Залежно від способу впливу на освітній процес педагогічні умови поділяють на зовнішні та внутрішні [4, с. 85]. Зовнішні умови – продукт функціонування політичної, соціально-економічної, освітньої та інших систем зовнішнього середовища, вони реалізуються через низку факторів. Під внутрішніми педагогічними умовами розуміють похідні завдання педагогічного процесу та сукупність педагогічних заходів, що вможливлюють ефективне виконання цих завдань.

Згідно з міркуваннями Р. Хмелюк, педагогічні умови – це певні обставини навчально-виховного середовища, що створює педагог-дослідник, за яких можливий той чи той його ефективний вплив на аналізований процес і результат [10, с. 92]. Г. Голубова тлумачить педагогічні умови як особливості організації навчально-виховного процесу, що детермінують результати виховання, освіти й розвитку особистості, об'єктивно вможливлюють їх дослідження [1].

Аналіз психолого-педагогічних підходів до формування готовності майбутніх фахівців використовувати здоров'язбережувальні технології, описані в ґрунтовних працях, надав змогу окреслити умови фахової підготовки особистості, яка за наявності основних властивостей та компетенцій може провадити професійно-педагогічну діяльність, коректно виховувати дітей, формувати в них основні навички здоров'язбереження як під час роботи в школі, так і в умовах діяльності в ДОТ. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього фахівця до здоров'язбережувальної професійної діяльності – цілісний педагогічний процес, що передбачає здобуття студентами необхідних знань у галузі фізичного і психічного розвитку дітей, здорового способу життя та здоров'язбереження, методики організації фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової й здоров'язбережувальної діяльності, формування на цій основі комплексу вмінь і навичок, що сприяють ефективній реалізації майбутніми фахівцями функцій здоров'язбережувальної професійної діяльності [2].

Включення майбутнього фахівця в здоров'язбережувальну діяльність є наскрізною умовою створеної нами методичної системи, оскільки активне залучення особистості майбутнього фахівця до виконання дій та операцій спрямовано на покращення, удосконалення й зміцнення власного здоров'я та здоров'я інших осіб.

Серед педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців до використання здоров'язбережувальних технологій у дитячих оздоровчих таборах виокремлено:

– включення майбутнього фахівця в здоров'язбережувальну діяльність;

– моделювання здоров'язбережувальної діяльності майбутнього фахівця в процесі взаємодії мотиваційного, змістового, когнітивного, процесуального, самооцінного, рефлексивного, творчого компонентів готовності;

– поповнення інформаційного поля фахівця завдяки створенню системи взаємодоповнювальних і взаємопов'язаних профільних дисциплін та спецкурсу;

– опанування майбутнім фахівцем новітніх технологій та активне їх використання на робочому місці (інтерактивні технології, здоров'язбережувальні технології, дослідницький підхід у роботі (постійне прагнення до самоосвіти, самовдосконалення), творчий підхід).

Готовність майбутнього фахівця до використання здоров'язбережувальних технологій охарактеризовано як багатогранну, поліфункційну систему інтегрованого утворення особистості, що реалізована за допомогою взаємодоповнювальних компонентів: мотиваційного, змістового, когнітивного, процесуального, самооцінного, оздоровчого та творчого. Моделювання здоров'язбережувальної діяльності майбутнього фахівця в процесі взаємодії мотиваційного, змістового, когнітивного, процесуального, самооцінного, оздоровчого, творчого компонентів готовності – невід'ємна умова ефективної реалізації мети нашого дослідження.

Наступна умова підготовки майбутніх фахівців до використання здоров'язбережувальних технологій – поповнення інформаційного поля фахівця завдяки створенню системи взаємодоповнювальних і взаємопов'язаних профільних дисциплін. Формування готовності майбутнього фахівця до використання здоров'язбережувальних технологій у школі й ДОТ відбувається під час професійно-педагогічної підготовки у ВНЗ, тому такий процес підпорядкований освітньому процесу, а також має особливості, зумовлені специфікою здоров'язбережувальної практики загальноосвітнього закладу й ДОТ. Відповідно до цього запропоновано включити до навчальних планів дисципліну "Технології вивчення галузі "Здоров'я та фізична культура".

Опанування майбутнім фахівцем новітніх технологій та активне їх використання на робочому місці (інтерактивні технології, здоров'язбережувальні технології, дослідницький підхід у роботі (постійне прагнення до самоосвіти, самовдосконалення), творчий підхід – одна з фундаментальних умов ефективної реалізації мети нашого дослідження. Підготовка майбутнього фахівця до використання здоров'язбережувальних технологій має відбуватися із застосуванням найновітніших технологій, методик, освітніх інновацій, набутого вітчизняного й зарубіжного досвіду.

Теоретичне обґрунтування умов підготовки майбутніх фахівців до використання здоров'язбережувальних технологій у педагогічному процесі як школи, так і ДОТ слугує підставою для таких висновків. Здоров'язбережувальна роль фізичної культури в шкільній освіті та в ДОТ виявляється у двох аспектах. По-перше, висока значущість фізичної та рухової активності школярів із погляду стимулювання інтелектуальних, перцептивних і мнемічних процесів, покращення розумової працездатності вможливлюють повноцінний розвиток рівня освіченості дітей з усіх предметів. По-друге, грамотно організована фізична активність дітей є найважливішим засобом зміцнення та збереженням їхнього здоров'я.

Висновки. Отже, використання здоров'язбережувальних технологій фахівцем у педагогічному процесі являє собою контрольовану та професійно-педагогічну діяльність, основна мета якої полягає в збереженні й розвитку здоров'я школярів. Така робота спрямована на вдосконалення процесу навчання й виховання, сприяння збереженню та зміцненню здоров'я дітей, орієнтування учнів на здоровий спосіб життя за допомогою включення їх у практику виховання та збереження здоров'я.

Моделювання здоров'язбережувальної діяльності майбутнього фахівця в процесі взаємодії мотиваційного, змістового, когнітивного, процесуального, самооцінного, оздоровчого, творчого компонентів готовності – невід'ємна умова ефективної реалізації.

Готовність майбутніх фахівців до провадження здоров'язбережувальної діяльності охарактеризовано в руслі професійної готовності до реалізації педагогічної діяльності. Підготовку майбутнього фахівця безпосередньо до використання здоров'язбережувальних технологій визначено як інтегративне утворення особистості, що має системну організацію, багато-

рівневу та складну структуру, працює як взаємодія мотиваційного, змістового, когнітивного, процесуального, самооцінного, оздоровчого, творчого компонентів, рівень сформованості яких залежить від здоров'язбережувального характеру, спрямованості й потреби в професійно-особистісному вдосконаленні майбутнього фахівця.

Список використаної літератури

1. Голубова Г. В. Педагогічні умови розвитку обдарованості студентів. URL: http://www.rusnauka.com/9_NND_2012/Pedagogica/2_105345.doc.htm.

2. Джуринський П. Б. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2013. 43 с.

3. Дурманенко О. Теоретичний аналіз поняття "педагогічні умови" в контексті моніторингу виховної роботи у вищому навчальному закладі. URL: http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/752/1/Durmanenko_O%201.pdf.

4. Жернов В. И. Теоретико-методологические основы формирования профессионально-педагогической направленности личности студента педагогического вуза : монография. Магнитогорск : Магнитогорский гос. пед. ин-тут, 1999. 116 с.

5. Лозова В. І., Троцко Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання : навч. посібник. Харків, 2002. С. 126–174.

6. Максимчук Л. Педагогічні умови застосування інтерактивних технологій у підготовці майбутніх економістів-міжнародників. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2012_1_13.pdf.

7. Никифоров Г. Самоконтроль человека. Ленинград : Изд-во Ленинград. ун-та, 1989. 193 с.

8. Новий тлумачний словник української мови : в 3 т. / укл. В. Яременко, О. Сліпушко. 2-ге вид. Київ : Аконіт, 2005. Т. 3. П–Я. 928 с.

9. Словник-довідник з професійної педагогіки / ред.-упоряд. А. В. Семенова. Одеса : Пальміра, 2006. 272 с.

10. Хмелюк Р. И. Профотбор и первоначальная профессиональная подготовка будущего учителя : дис. … д-ра пед. наук : 13.00.01. Ленинград, 1974. 547 с.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2017.

Ткаченко В. В. Роль здоровьесберегающих технологий в педагогических условиях подготовки будущих специалистов к работе в детском оздоровительном лагере

В статье изложены основные педагогические условия эффективной подготовки будущих специалистов к использованию здоровьесберегающих технологий. Указаны роль и место здоровьесберегающих технологий в системе подготовки будущих специалистов при работе в детских оздоровительных лагерях. Раскрыто основное содержание словосочетания "педагогические условия", представлена классификация педагогических условий с учетом совокупности взаимосвязанных элементов образовательной среды. Указаны условия профессиональной подготовки будущего специалиста. Определена сущность профессионально-педагогической подготовки будущего специалиста в здоровьесберегающей профессиональной деятельности (целостный педагогический процесс, предусматривает получение студентами необходимых знаний в области физического и психического развития детей, здорового образа жизни и здоровьесбережения, методики организации физкультурно-оздоровительной, спортивно-массовой и здоровьесберегающей деятельности, формирование на этой основе комплекса умений

и навыков, способствующих эффективной реализации будущими специалистами функций здоровьесберегающих профессиональной деятельности).

Ключевые слова: *педагогические условия, физическая культура, специалиста, подготовка, технологии, подходы, методика.*

Tkachenko V. The Role of Healthcare Technologies in the Pedagogical Conditions of Training of Specialists to Work in Children's Healthcare Camps

Main pedagogical conditions for the effective training of future specialists for the use of health-saving technologies are outlined in the article. The role and place of health-saving technologies in the system of training future specialists during work in children's health camps are determined. The main content of the phrase "pedagogical conditions" is defined, the classification of pedagogical conditions is given, taking into account the set of interrelated elements of the educational environment.

Conditions of professional training of a future specialist are outlined. The essence of vocational-and-pedagogical training of a future specialist of physical culture for healthcare professional activities is determined (integral pedagogical process, which involves obtaining by students the necessary knowledge in the field of children's physical and mental development, healthy lifestyle and healthcare, methods of organization of physical culture, sports-and-mass and healthcare activities, the formation of a set of skills on this basis that facilitate the effective implementation by future specialists of functions of healthcare of professional activities).

Pedagogical conditions of training of future specialists for the use of healthcare technologies in children's health camps are singled out: – inclusion of a future specialist in healthcare activities; modeling of a future specialist's healthcare activities in the process of interaction of motivational, substantive, cognitive, procedural, self-esteem, reflexive, creative components of readiness; replenishment of a specialist's information field by creating a system of complementary and interrelated profile disciplines and a special course; mastering of the latest technologies and their active use in the workplace by a future specialist of physical culture (interactive technologies, healthcare technologies, research approach in work (constant aspiration for self-education, self-improvement), creative approach).

Key words: *pedagogical conditions, physical culture, specialist, training, technologies, approaches, methodology.*